

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Monopolium ex privilegio, n. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

ego (ad explicationem maiorem) cum eo discrimine , ut si cognoscens falsitatem, id facias, pecces , cum obligatione restitutionis ; si eam inculpate non cognoscens non pecces, sed statim ac cognoscis, obligaris ad reficiendum pretium ei, qui damnum sentit : obligaris autem non ex injusta actione, sed ex obligatione, quam habes, solvendi justum pretium pro re empta.

q idem docet Molina t. 3. d. 702. n. 12.

45. Dico secundò, cum eodem Navarro, si expendatur moneta falsa tertio modo , non peccari contra iustitiam ; esto enim, peccaverit is, qui signum regium ementitus est, non peccas tu, qui expendis, quia per ejusmodi expensio- nem nullum alteri tertio damnum inferis ; jam enim tertius habebit moneta, quæ æque in foro æstimabitur, ac quæcumque alia legitima.

§. XII.

De fraudibus ex Monopolijs.

Monopolium Græce , Latine vnius venditio, multis paratur, & multis excusatur modis, quos distinctè jam subijcio.

Monopolium ex privilegio.

2. Quando aliquis, vel aliqui pauci obtinent à principe privilegium, ut ipsi soli vendant, distinguendum est : nam sine rationabili causa, est id illicitum, cum onere restitutionis, quod primo loco subeunt ipsi privilegiati ; secundo loco ipse concedens. Ratio est, quia sic fit injuria alijs volentibus

similiter vendere suas merces. Si vero sit ex causa rationabili, licitum est, excusante nimirum eadem rationabili causa ; dummodo pretium, pensatis omnibus, justè constituatur, non vero considerata hac restitutione apud vnum venditorem, quæ per accidens est.

a Sic conciliantur Sotus, Mod. Silv. alijque apud Salas dub. 38. n. 2. qui negant, cum alijs apud eundem, & Bon. de contract. d. 3. q. 2. p. 5. qui concedunt.

3. At, quanam rationabilis est ejusmodi causa ? respondeo, bonum publicum, quod fere accidit in tribus casibus dumtaxat. Primò, quando princeps eget pecunia ad bellum necessarium, vel ad opera regno necessaria : tunc enim servatis conditionibus servari solitis in vestigalibus imponendis, vendere potuit privilegium, & pecuniam ei operi applicare. Secundò, quando, nisi daretur hoc privilegium, ut unus vel pauci vendant, nemo, vel pauci merces importarent in civitatem, saltem continuate & certo, ob sumptus, quos sine eo privilegio recuperare vendentes non possent. Id fere accidit alibi in imprimendis libris, hic in Sicilia in importanda nive, ætatis tempore : nisi enim habeant illi Impressores privilegium, ut ipsi soli ad decennium, v. g. eum librum imprimant, & illi soli nivem importent, ijs facile carebit respublica. Tertio, quando ob bene merita alicuius artificis aliquam novam artem inventientis, conceditur, ut ipse solus eam exerceat ; conducit enim ad publicum bonum, sic allicere homines ad

4. Petes

4. Petes: quando vendit princeps hoc privilegium, potestne sibi applicare pretium? respondeo, nequaquam. Ratio mihi est manifesta, quia cum ipse illud possit concedere, solum propter bonum publicum, obligabitur, quando hoc intervenit, illud concedere: nemo pretium accipere iuste valet ob rem, quam obligatur ex iustitia facere, ut certe obligatur ex suo munere & pacto implicito cum republica, princeps bono publico prospicere. Dices: accipiet quasi gabellam ad onera reipublicae sustinenda. Respondeo, assentior, sed tunc jam erit ob reip. bonum, & nihilominus debebit solemnitates & conditiones iustae gabelle, ut modo innui, servare.

5. Petes iterum: princeps poteritne taxam pretij ejusmodi mercium relinquere arbitrio huius privilegii? respondeo; Lessius *b* sic merito distinguit; si merces sint pertinentes ad victum & cultum, vel quid simile ad vitam necessariam, debere principem taxare pretium; si ad ornatum, deliciasque, posse non taxare; ratio est, quia in necessarijs facile populum gravari continget ab vno venditore, quod incommodum vitare tenetur princeps: at in non necessarijs, cum non ex necessitate ea emantur, non est tam facile ejusmodi populi gravamen.

b Less. l. 2. c. 21. n. 149.

Monopolium ex pacto.

6. Si venditores conspirent in pretium, ita ut vendant supra legitimum, aut supra rigorosum, peccant, cum onere restitutionis excessus, & damni

inde sequuti; idem, si emptores conspirent, ut emant infra infimum. Ratio est, quia justum pretium non debet pendere ab arbitrio vnius, vel paucorum, sed ex communi aestimatione bona fide, & sine dolo. Atque advertite, justum pretium non esse hic illud, quod forte post conspirationem enascitur; hoc enim, cum ex injusta conventionione consurgat, injustum etiam erit, sed illud, quod ante injustam conspirationem sine furo, & fallacia currebat, vel currere poterat.

c quidquid dicat Carramuel, l. 2. th. mor. n. 850.

7. Illud non damno, posse ejusmodi Monopolium monopolio trudi, hoc est, ut donec vendentes vendunt pretio plus quam rigoroso, emptores emant ex pacto, minus quam infimo, donec, inquam; nam cessantibus illis, siue partim, siue ex toto, cessare & hi simili modo debent.

8. Quod si aliqui venditores conspirent in pretium, ita ut vendant, vel emant, intra latitudinem pretij iusti, ut nimirum omnes vendant pretio rigoroso, & nemo infimo, vel emant infimo, nemo supra, non peccant contra iustitiam, seclusa vi, vel fraude, quia tum servant pretium justum: sicut enim sine iniustitia vendere rigorose ego particularis possum, sic & sine iniustitia possumus simul.

9. Sed permaxime animadvertendum est, quodnam tunc sit pretium justum, id quod dicam num. 21. & innui num. 6.

10. Peccari in hoc casu contra charitatem, docent non ignobiles Doctores, quos sequitur Delugo *d*; & ratio prater

Kkk 3